

Iheimi stjórnmalamanna getur verið erfitt fyrir konur að fara sínar eigin leiðir. Þæði frá hægri og vinstri heyrum við sifeldar áminningar hins eilifa læriföður. Árið 1928 lýsti Virginia Wolff honum þannig að hann væri sú protlausa rödd sem ýmist ónotaðist, þættist hafa vit á, væri skipandi, mædd, hneyksluð, reið eða föðurleg.

Bessi rödd sem getur ekki látið konur í friði, en er alltaf á hælunum á þeim eins og yfir sig skyldurækkin kennslukona, sárbaenandi konur að hegða sér vel, sem vandar um við þær og segir að vilji þær vera góðar og vinna sér til einhverra skrautlegra verðlauna, þá verði þær að halda sig innan ákveðinna marka sem viðkomandi herra telur hæfileg. Bessi rödd hefur lítið breyst á þeim 60 árum sem liðin eru síðan hún hljómaði í eyrum Virginiu og samtímkvenna hennar. Prátt fyrir að umtalsverðar félagslegar breytingar hafi átt sér stað frá þessum tíma hafa menningarbundin viðhorf til kvenna ekki breyst að sama skapi. Sá er hins vegar munurinn að þeim konum fjölgar sífellt sem trúa ekki á læriföðurinn og skrautlegu verðlaunin hans. Fleiri en áður trúa því að það sem skipti máli sé að konur hlusti á sinn innri mann og hegði sér í samræmi við það.

Petta höfum við kvennalistakonur reynt að gera af fremsta megni og viðbrögðin hafa ekki látið á sér standa. Fjölmargir karlar, sem telja sig einhvers vitandi og meggandi, hafa skoðað okkur og skilgreint á eigin forsendum og fellt yfir okkur dóma sem eiga sér fjölmargar hlíðstæður í langri sögu karlmenningarinnar.

Pegar við komum fyrst fram á sjónarsviðið vorum við taldar handbendi annarra og ósjálfbjarga verur sem ekki vissu í hvorn fótinn þær ættu að stíga. Má í því sambandi minna á krossapróf sem Þjóðviljinn lagði fyrir lesendur sína fyrir borgarstjórnarkosningarnar 1982. Þeim sem fengu nállu á prófinu var sagt að

kjósa Kvennaframboðið því það tæki nefnilega enga afstöðu í því sem „máli skiptir“.

Meykerlingin og hóran

Þessi skilgreining stóðst ekki tilmans tönn og þá tók við önnur. Eftir stjórnarmyndunarviðræðurnar 1987 og '88 var látið boð út ganga um að kvennalistakonur væru hofmóðugar meykerlingar sem engin leið væri að mængu við. Í hjarta margra karla blundar dulinn ótti við slíkar konur vegna þess að þær eru þeim í senn ógrun og ógnun. Hinn pólitíski meydómur Kvennalistans varð að eins konar þráhyggju og á vörum allra fjölmíðlaamanna, fyrir nýafstaðanar þingkosningar, brann spurningin um hvenær hann yrði rófinn.

Daginn eftir kosningar létt

Allt orkar tvímælis þá gjört er – sem og það sem er ógert látið

Kvennalistinn svo til skarar skrifða og lýsti því yfir fyrir framan alþjóð að hann væri tilbúinn til stjórnarsamstarfs við þá flokka sem þá áttu aðild að ríkisstjórninni, að því tilskildu að þeir létu ekki sitt eftir liggja til að rétta hag kvenna og annarra láglaunahópa. Allir hlutir hafa sinn tíma og það er sannfæring min að þessi örð hafi verið í tíma tölud. Það var hins vegar engin von til þess að þau féllu alls staðar í frjóan jarðveg. Enda kom á daginn að í nokkrum grýttum hugum umhverfðist ímynd Kvennalistans á einni nótum úr meykerlingu í horu sem falbauð sig hæstbjóðanda.

Til að þóknast hinum eilifa læriföður, ætti ég auðvitað að leggja mig alla fram um að þvo hórustimpilinn af okkur kvennalistakonum. En hvers vegna? Hvað er svona lítlisjörlegt við hóruna? Hún gefur ekki ást sina og það stóð heldur ekki til að við kvennalistakonur gæfum þessum flokkum ást okkar. Við vildum stofna til skyndi-

kynna við þá, innsigla þau með kaupmála þar sem okkar forgangs-mál væru tryggð og við vildum líka láta nokkuð á móti. Staðreyndin er einfaldlega sú að við elskum þessa flokka ekki yfirmáta ofurheit. Ef við gerðum það þá værum við eitt með þeim, þá væri enginn Kvennalisti til.

Allt orkar tvímælis þá gjört er og sömu sögu er að segja um það sem er ógert látið. Þegar við kvennalistakonur ákváðum að slá af andstöðu okkar við álver gegn ávinnungum á óðrum svíðum, sem eru okkur mikilvægari, gerðum við okkur fulla grein fyrir því að þá ákvörðun mætti gagnrýna. Við mætum hins vegar stöðu okkar þannig að við hefðum mjög erfida samningsstöðu í álmálinu en þeim mun meiri í launa- og kjaramálum. Allir stjórnmalaflokkarnir höfðu lýst því

yfir fyrir kosningar að þeir vildu stefna að byggingu álvers og alger andstaða af okkar hálfu hefði einfaldlega dæmt okkur úr leik. Við buðum því upp á samninga um þau mál ef hægt væri að tryggja viðundi mengunarvarnir og rasforkur-verð.

Það grátbroslega við þetta mál allt er að gagnrýni á Kvennalistann fyrir afslátt í álmálinu hefur einna helst komið úr herbúum krata og Íhalðs sem eru þó allra manna ákafastir í byggingu álvera. Þar hafa lærifeðurnir það fyrir satt að álmálið hafi verið aðalkosningamál Kvennalistans í nýastöðnum kosningum og með því að slá af í því máli hafi Kvennalistinn svíkið kjós-endur síná.

Petta kom m.a. nýverið fram í grein í Pressunni eftir Hrafn Jökulsom, sem virðist því miður nývögður inn í reglu lærifeðranna og skeiðar fram á ritvölli með vandlætingu og vísisingur á lofti. Greinin er órækur vitnisburður um að hann

▲ Ingibjörg Sólrún Gísladóttir skrifar

hefur ekkert heyrta né skilið af því sem konur hafa um sig sjálfar að segja, í þögn hans um forgangsmál og loforð Kvennalistans er fólgin mikil lygi og þar til annað sannast ætla ég að gefa mér að þögnin stafi ekki af ásetningi heldur vanþekkingu.

Orð og efndir

Hugmyndafræði og stefna Kvennalistans er öðru fremur kvennapólitísk og þar af leiðir að hjá okkur hafa þau mál algjöran forgang sem miða að því að bæta stöðu og kjör kvenna. Við höfum ævinlega lagt áherslu á að í því sambandi sé brýnast að hækka lægstu launin, fá fram endurmat á hefðbundnum kvennastörfum og bæta félagslega þjónustu við barnafólk. Fyrir kosningar gáfu allir flokkar fögur fyrirheit um kjarabætur og þá lýstum við því yfir að ef þeir töludu eins þann 21. apríl yrðum við tæplega í vandræðum með að mynda með þeim ríkisstjórn. Þann 21. apríl léttum við svo á þetta reyna. Er skemmt frá því að segja að allar tilraunir til slíkra stjórnarmyndunar voru andvana fæddar vegna þess að þá þegar hafði forysta Alþýðuflokkssins hug sinn allan við Íhaldid. Ég er sannfærð um að hugurinn hafði boríð hana hálfu leið löngu fyrir kosningar þótt hún kysi að þegja um það meðan verið var að smala atkvæðum.

Eftir níu ára tilvist í íslensku stjórnkerfi höfum við kVennalistakonur lært að lifa með hinn eilfar-læriföður á hælum okkar. Við vitum að hrós hans og hallmæli eiga oftar en ekki rót síná að rekja til þess sem kemur honum sjálfum vel eða illa. Einkunnir hans hljóta því að teljast heldur léttvægar á okkar vogarskálum. Þegar öllu er á botninn hvolt vegur þyngst að við kvennalistakonur séum trúar þeirri hugsjón okkar að breyta þeim þróngu stakki sem konum er skorinn í íslensku samfélagi. Frelsi okkar og afl er í því fólgjöld að fara eigin leiðir að því marki.